

Найбільш вагомим ефектом для компанії "Укртелеком" буде створення альтернативи стратегічному інвестору – державі, за рахунок формування нового класу приватних власників, що мають довгострокову зацікавленість у компанії і лояльність, підкріплену певним рівнем споживання.

3) *управлінські ефекти*: дана програма дозволить досягти ефект синергії за рахунок об'єднання і взаємодоповнення функцій корпоративного управління і маркетингових служб різних юридичних осіб, а отже суб'єктів господарювання, що мають досвід роботи на ринках, також скоротяться витрати на збір інформації про потреби клієнтів, сегментування й аналіз споживачів.

Отже, використання компанією "Укртелеком" концепції маркетингового акціонування дозволить їй посилити свої можливості і нівелювати загрози на ринку телекомунікацій України. Основними перевагами будуть:

✓ по-перше, маючи у володінні акції ВАТ "Укртелекому" і здійснюючи покупку телекомунікаційних послуг, клієнт обирає "власну" компанію – він обирає компанію, якою він володіє. Продукт, який він обирає, є продуктом, виробленим його власною компанією;

✓ по-друге, додаткова увага ЗМІ дозволить постійно бути "на очах" інвесторів, а отже, отримати статус "відкритої компанії" та збільшити ймовірність одержання кредитних ресурсів;

✓ по-третє, наявність у складі акціонерів сильних клієнтів юридичних осіб дозволить лобювати інтереси "Укртелекому" на всіх рівнях влади;

✓ по-четверте, це дасть можливість компанії "Укртелеком" провести заплановану приватизацію більш відкритим шляхом з додатковою можливістю отримати не лише нових інвесторів і власників, а й лояльних споживачів.

Таким чином, в даній статті було зроблено першу спробу визначити особливості маркетингової інформації підприємств корпоративного типу, виділити та дослідити її загальні та специфічні елементи, змодельовано поведінку ВАТ "Укртелеком" на основі концепції маркетингового акціонування. Звісно, визначена лише загальна характеристика даних особливостей, і їх детальному розгляду будуть присвячені подальші наукові дослідження.

1. Волков Д. Маркетинговое акционирование // В2В – Маркетинг.
2. Євтушевський В.А. Корпоративне управління : Підручник. – К.: Знання, 2006.
3. Кукура С.П. Теорія корпоративного управління – М.: ЗАО "Издательство "Экономика", 2004.
4. Менар К. Экономика организаций. – М.: Инфра-М, 1996. – 159 с.
5. Попов С.А. Стратегический менеджмент. Видение – важнее, чем знание : Учеб. пособие для студ. упр. и экон. спец. вузов / Институт бизнеса и делового администрирования ИБДА. – М.: Дело, 2003. – 352 с.
6. Дем'яненко П.В. Розвиток економічного механізму функціонування акціонерних товариств // Економічне зростання України: стан та чинники забезпечення : Зб. наук. пр. – К., 2003. – С. 398-412.
7. Захаров А.И. Метод формирования стратегии в условиях активного воздействия внешней среды // Проблемы системного подхода в экономике. – Вып. 4. – К.: КМУГА, 2000. – С. 29-32.
8. Камілова Е.Р. Особливості маркетингу акціонерного товариства // Луганський нац. аграр. ун-т. Збірник наукових праць. – Луганськ, 2002. – N14 (26), т. 1: Серія: економічні науки. – С.410-414. 9. <http://www.ukrtelecom.ua/ua/about/today>.

Надійшла до редколегії 26.11.2007

Н. Гончарова, д-р екон. наук, проф.

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ: ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА РОЗВИТКУ

У статті розглядаються проблеми розвитку промислового комплексу на інноваційних засадах та окреслено наслідки такого процесу.

The problems of development of production complex on the innovation base are analysed and the negative factors on the development are showed.

Постановка проблеми. Вітчизняний промисловий комплекс на сьогодні має суттєвий базовий потенціал, який, на нашу думку, необхідно включити до активізації інноваційного розвитку національної економіки. Зокрема:

✓ розгалужену мережу науково-дослідних і проектно-конструкторських організацій, галузевих і територіальних наукових центрів, рівень забезпечення кадрами, кваліфікація яких відповідає середньоевропейським стандартам;

✓ розвинуту систему освіти, у тому числі наявність достатньої кількості закладів з професійної підготовки, включаючи спеціалістів з вищою освітою;

✓ сучасний науково-виробничий потенціал з таких наукоємних галузей промисловості як аерокосмічна, електронна, виробництво засобів зв'язку, обчислювальної техніки, приладобудування, суднобудування та інші, значні резерви виробничих потужностей;

✓ привабливі природно-кліматичні умови та наявність різноманітних природних ресурсів, які мають вирішальне значення для розвитку промисловості;

✓ значну частку України в міжнародних науково-технічних програмах, розвинуту мережу партнерських відносин у зовнішньоекономічній, культурній та інших сферах.

Разом з тим промисловий комплекс на сьогодні має значні проблеми як для власного розвитку так і для економіки в цілому. Серед них найбільш значущі:

✓ невідповідність галузевої структури виробництва сучасним вимогам до економіки, зорієнтованої на інно-

ваційний шлях розвитку. Зокрема, не виправдано мала частка машинобудування в структурі промисловості, яка до того ж постійно зменшується, й, навпаки, домінування галузей видобувних і первинної переробки сировини;

✓ посилення тенденції до одночасного зростання разом з підвищенням частки видобувних галузей та галузей первинної переробки сировини енергомісткості одиниці ВВП;

✓ пасивний підхід багатьох наукових установ до комерціалізації наукових результатів, недостатньо активне використання національного науково-технічного потенціалу в інтересах України;

✓ слабка розвиненість малих та середніх інноваційних підприємств, майже відсутність посередницьких організацій, які працюють на інновації, а також венчурного фінансового потенціалу;

✓ недостатній рівень державного впливу на розвиток в Україні інноваційної діяльності, невідповідність існуючої системи органів державного управління моделі інноваційного розвитку економіки, необґрунтована постійна реорганізація цих органів, що призводить до втрати стратегічної зорієнтованості в їх діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблем інноваційного розвитку промислового комплексу займалась значна кількість авторитетних вітчизняних вчених, серед них слід виділити: В. Гесця, В. Семиноженко, А. Гальчинського та інших.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Оскільки, як визначено "Стратегією..." [1], головною

метою державної економічної політики є забезпечення переходу в максимально короткий термін вітчизняної економіки на інноваційну модель розвитку, проведення необхідних для цього динамічних структурних і функціональних змін у вітчизняному виробництві, які мають сприяти розширенню його можливостей створювати конкурентоспроможну продукцію, задовольняти потреби суспільного та особистого споживання, накопичення національного багатства і т. ін., вважаємо за доцільне звернути увагу на визначення параметрів інноваційного розвитку промисловості та активізацію зусиль саме в напрямку вирішення вказаних проблем.

Мета статті. Головною метою даної роботи є аналіз проблем розвитку промислового комплексу на інноваційних засадах та виявлення наслідків зазначеного процесу.

Виклад основного матеріалу. Отже, визначення параметрів інноваційного розвитку, на нашу думку, повинно відповідати таким принципам:

- ✓ пріоритетна підтримка науки, освіти та виробництва, які забезпечують економічне зростання за рахунок активного використання інноваційних факторів та припинення необґрунтованої практики так званого захисту за рахунок зарахування неплатежів, дотацій та інших пільг;

- ✓ забезпечення випереджальної динаміки зростання вартості робочої сили (порівняно з темпами зростання ВВП), створення за рахунок цього умов для підвищення творчої та підприємницької активності працівників, а також для активного формування досить вагомого джерела економічного зростання – заощаджень громадян;

- ✓ оптимізація державних запозичень та переорієнтація їх переважно на інвестування створення ефективних виробництв, технологічного оновлення існуючих підприємств і підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції;

- ✓ орієнтація діяльності державних органів на переважне надання підприємствам, організаціям та установам адміністративної підтримки та державних послуг, що сприяють інноваційному розвитку промисловості та реалізації державної інноваційної політики.

При виявленні інноваційних параметрів також необхідно мати на увазі час (термін) і рівні. Враховуючи прискорену економічну динаміку параметри слід визначати на 5-10 років з наступним корегуванням за результатами реалізації та зміни ринкової кон'юнктури. Їх рівнем у нашому випадку є промисловість. Отже, вважаємо за доцільне визначити такі параметри:

- ✓ розробка чітких стратегічних напрямків та обґрунтування параметрів інноваційного розвитку вітчизняної економіки;

- ✓ здійснення необхідних структурно-функціональних змін в економіці, забезпечення досягнення нею стандартів інноваційно-орієнтованих економік;

- ✓ вдосконалення схеми виробництва та споживання з метою досягнення динамічного розвитку економіки, оптимізація ресурсно- та енергомісткості ВВП;

- ✓ створення мережі інноваційних структур: технопарків, технополісів, технологічних інкубаторів, венчурних фірм, промислово-фінансових груп та інших форм економічного поєднання науки, освіти, виробництва, фінансового капіталу;

- ✓ активізація використання сучасних технологій прийняття управлінських рішень в економіці і державному управлінні;

- ✓ розробка і впровадження в практику цілісної системи законів про інноваційну діяльність та створення ефективних механізмів їх реалізації;

- ✓ створення розгалуженої системи джерел фінансування інноваційної діяльності та механізмів стимулювання інвестицій в інноваційний розвиток економіки;

- ✓ використання міжнародного фактору в розвитку вітчизняної економіки;

- ✓ орієнтація державної політики в соціальній і гуманітарній сферах на ефективне формування сучасної інноваційної культури суспільства.

Комплексна реалізація вказаних параметрів на даному етапі є необхідною умовою досягнення мети – побудови інноваційно-орієнтованої економіки України.

Які ж наслідки можна буде отримати від практичного втілення вказаних задумів? Їх реалізація перш за все буде сприяти структурній перебудові промислового комплексу та підвищенню його конкурентоспроможності. Головним змістом структурного маневру на період реалізації інноваційного напрямку буде прискорений розвиток галузей і виробництв, які мають сприятливі умови для розширення обсягів реалізації своєї продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках. При цьому очікується випереджаюче зростання частки галузей і виробництв з високим ступенем промислово-технологічної переробки, питомою вагою доданої вартості та швидким оборотом капіталу.

Враховуючи ключове значення машинобудування для технологічного переозброєння всіх галузей виробництва можна чекати нарощування частки машинобудування в загальній структурі промисловості. При цьому за рахунок докорінного технологічного переозброєння виробництва обсяг продукції на одного працюючого в машинобудуванні має збільшитися у 2–2,5 рази. Такі визнані лідери машинобудування, як авіаційна, ракетно-космічна, суднобудівна та оборонна галузі зможуть сформувати і здійснити програми реструктуризації виробництв.

Основний акцент у розвитку галузей важкої промисловості буде зроблено не на нарощування кількісних показників, а на підвищення якості продукції, перехід на екологічно прийнятні технології. У металургійному комплексі можна буде забезпечити інтенсивний технологічний розвиток порошкової та кольорової металургії, зокрема виплавки алюмінієвих та титанових сплавів, використати як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках переваги, які дають країні доробки українських вчених у галузі нових технологій, інструментального виробництва, електрозварювання, спецеелектрометалургії.

Суттєво зростуть можливості здійснити на інноваційній основі реструктуризацію вугільної промисловості, вирішити проблеми підвищення надійності експлуатації атомних електростанцій, усе розмаїття екологічних проблем паливно-енергетичного комплексу. Здійснення цілеспрямованих структурно-функціональних змін в економіці мають привести до кардинального зростання частки інноваційного фактору в прирості ВВП.

Успішна реалізація вказаних параметрів інноваційного розвитку промисловості може здійснитися при відповідному нормативно-правовому забезпеченні. Головним змістом роботи в цьому напрямку є створення і прийняття нормативно-правових актів, які матимуть структурну повноту і системну завершеність. Потребують законодавчого врегулювання наступні першочергові питання виявлення і реалізації проблеми:

- ✓ переорієнтація державного впливу від прямого втручання в економічні процеси до переходу на більш ефективні методи опосередкованого впливу: створення умов для зростання ринкового попиту на інновації та інноваційну продукцію, сприяння розвитку конкурентного середовища;

- ✓ внесення змін та доповнень до Бюджетного кодексу України стосовно запровадження в системі видатків держбюджету спеціальних фондів фінансування науково-технічних та інноваційних програм;

- ✓ створення механізмів участі держави в покритті інноваційних ризиків високотехнологічних підприємств та формування венчурного капіталу;

✓ розробка механізмів податкового, кредитного, гарантійного та страхового стимулювання освіти і діяльності розгалуженої мережі фінансово-інноваційних підприємств різних форм власності, а також інноваційних ринків, бірж тощо;

✓ вдосконалення механізму державного замовлення на інноваційну продукцію;

✓ стимулювання участі комерційних банків в інвестуванні інноваційної діяльності;

✓ державного регулювання трансферу технологій;

✓ забезпечення прав на об'єкти інтелектуальної власності і стимулювання інноваційної діяльності;

✓ регулювання міжнародного науково-технологічного та економічного співробітництва.

Створення адекватного інноваційно-орієнтованій економіці правового поля має враховувати необхідність адаптації національного законодавства до законодавства Європейського Союзу та до вимог і норм системи угод, які Україна має та передбачає мати з міжнародними організаціями та окремими країнами.

У якості потенційних параметрів інноваційного розвитку слід задіяти державну підтримку партнерської участі української сторони у міжнародних інноваційних проектах та програмах. Україна сьогодні приймає участь в різноманітних проектах і програмах, що мають міжнародний статус, але має можливість суттєво розширити своє програмне поле. Необхідно провести аналіз існуючих програм і співвіднести їх із можливостями держави щодо їх фінансової підтримки, а також залучення приватного капіталу.

Пріоритети повинні віддаватися, перш за все, міжнародним програмам під егідою Європейського Союзу та країн СНД. Механізми подібної участі розроблено досить детально. Завдання полягає в ініціюванні нових програм на таких умовах, що існували й існують у ЄС для країн Центральної та Східної Європи. Це дозволить не тільки залучити більш значні кошти до виконання НДДКР та інноваційних проектів, але і розширить спектр співробітництва між українськими та зарубіжними організаціями.

Нормативно-правова база повинна формуватися у відповідності із тенденціями, що спостерігаються у світі. Тим більше, що Україна приєдналася до більшості існуючих угод та конвенцій у сфері захисту інтелектуальної власності, ноу-хау тощо. При цьому слід мати на увазі, що законодавча влада напрацювала досить солідну законодавчу базу щодо забезпечення економічного зростання національної економіки на макро – та мікрорівні. Проблеми полягають у тому, що, по-перше, не розроблено ефективного механізму введення напрацьованих законодавчих актів у дію. По-друге, значна кількість законодавчих актів має відверто декларативний характер і не сприяє реальному розвитку ні національної економіки ні зміцненню міжнародного співробітництва. Тому головним завданням повинен стати перегляд існуючих угод і законів із метою їхнього наповнення конкретним змістом,

зокрема щодо забезпечення реалізації пріоритетів, які б дозволили забезпечити реальну інтеграцію підприємств у високотехнологічні сектори світової економіки. Необхідно розробити перелік унікальних наукових об'єктів, розташованих на території України, які можуть бути використані в міжнародних проектах.

Взагалі відповідні положення щодо розвитку інноваційного співробітництва повинні вводити до нових угод, що укладає Україна із зарубіжними країнами та міжнародними організаціями, зокрема в економічній сфері.

Політика держави щодо стимулювання впливу інноваційної продукції повинна бути більш активною і цілеспрямованою. Державі слід виходити із своїх стратегічних інтересів, а не короткочасної вигоди. Цього можна досягти за рахунок впровадження двох груп заходів. По-перше, держава повинна створити дійсно рівні умови для роботи підприємств у традиційних секторах економіки. Це знизить середню прибутковість таких підприємств і змусить більшість з них впроваджувати інновації або переносити свою діяльність у високотехнологічні сектори. По-друге, стимулювання експорту повинне бути узгоджено з законодавством зарубіжних країн, що дозволить уникнути можливих судових переслідувань.

Формуючи пропозиції щодо визначення параметрів інноваційного розвитку промисловості, які, на нашу думку, можуть скласти основу пріоритетів та сфер їх реалізації, ми також певним чином не позбавилися декларативності. Але надто вже складна проблема порушена в даній статті. Цілком логічним, на нашу думку, є науково-аналітичний підхід до визначення пріоритетів з залученням теорій економічного зростання. Справа в тому, що вирішення такого архіскладного питання, яким є економічне зростання вимагає в якості базового підґрунтя використання солідного наукового апарату. Як відомо, саме теорія є найбільш дієвою практикою. Тим більше, що існують вельми доказові факти використання такого апарату розвиненими країнами. Саме наукова логіка, наукова аргументація, вивірені факти дозволяють прийняти найбільш ґрунтовне рішення щодо розвитку економіки на будь-якому рівні, а особливо державному при визначенні як стратегій розвитку так і прийнятті поточних рішень.

Висновки і перспективи подальших розробок. Ми сподіваємося на відповідну реакцію на наукові узагальнення та точки зору, викладені в даній статті і науковців і, особливо, урядових структур, які власне й приймають рішення щодо напрямів та сфер економічного розвитку.

1. Геєць В., Семиноженко В. Спеціальні економічні зони: "чорні діри" чи точки економічного росту? // Інвестиції: практика та досвід. – № 22. – 2006. 2. The Government's Manufacturing Strategy (DIT UK) / Переклад С. Губанова // Економіст. – № 10. – 2003. 3. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004-2015 роки) "шляхом Європейської інтеграції" / Авт. кол.: А.С. Гальчинський, В.М. Геєць та ін.; Нац. ін-т стратег. дослідж., Ін-т екон. прогнозування НАН України. – К.: ІВЦ Держкомстату України, 2004.

Надійшла до редколегії 26.11.2007

I. Горбась, асист.

ПІДХОДИ ДО ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТТЯ "ДИВЕРСИФІКАЦІЯ"

Розглянуто наукові та професійні тлумачення суті поняття "диверсифікація". Висвітлено основні види, типи і напрямки диверсифікаційних процесів.

Main scientific and professional interpretations of the diversification idea are examined. Diversification processes basic forms, types and aspects are illustrated.

Постановка проблеми. На сьогодні термін "диверсифікація" стійко увійшов у сучасний економічний лексикон та набув широкого поширення. Проте часто суть цього поняття залишається невизначеною та розмитою,

що пояснюється множинністю його тлумачень й інтерпретацій у науковій та фаховій економічній літературі. Це призводить до необхідності чіткого визначення і пояснення суті диверсифікації як економічного процесу на